

være ude over alle Banfælgeligheder. Den høitærede Justitsminister har Ret i, at der kan tænkes Forhold, hvor Odens endda ikke vilde slaa til. Det er rigtigt, hvad den høitærede Justitsminister ogsaa eksempelvis nævnte, at sikkert Nihilisterne i Rusland ikke vilde søle sig opbygge ved en saadan Ed; men dertil vil jeg for mit Vedkommende sige: Disse rent tænkte Banfælgeligheder interessere mig meget lidt. Hvis vi kunde naae en Ed, som tilfredsstiller alle Danske, vil jeg for mit Vedkommende overlade Nihilisterne til Russerne og lade dem se, hvorledes de kunne komme ud af det med dem. Jeg tror, at en saadan Ed, som jeg har angivet, en religiøs Ed, frigjort for enhver Forbindelse med de bestaaende Konfessioner, vil i dette Dieblig møde de Banfælgeligheder, som her kan tænkes at foreligge, og som vi rimeligvis maa have for Øie her i Landet. Hvad er det nemlig for Banfælgeligheder, som have reist sig mod den nubestaaende Ed? Det er dels Banfælgeligheder fra den Sværgendes Side, men dem tillægger jeg imidlertid ikke den største Betydning. Det er heller ikke fra deres Side, at hele Spørgsmaalet er reist. Naar man der nærmest tænker paa de Folk, som staa udenfor Konfessionerne, og som man pleier at kalde for Tritænkere, ser jeg ikke, at der er nogen presserende Nødvendighed for at forandre Edsformularen for deres Skyld. Jeg er i den Henseende enig med, hvad der er udtalt fra flere ærede Medlemmer, jeg kan ikke erkjende, at der foreligger nogen stor praktisk Trang til Forandring, set fra dette Synspunkt. Særligt er det meget naturligt, at de Folk, som have en almindelig religiøs Opfattelse uden videre at være knyttede til de bestaaende Konfessioner, at de, der anerkjende den religiøse Ide, som gaar gjennem Historien, og som har udtrykt sig paa forskjellig Maade rundt omkring i Menneskelivet, uden stor Overvindelse kunne benytte en enkelt Religions Former, som de anerkjendte for et om end usfuldkomment Udtryk for det, der for dem ogsaa staa som det Centrale. Ganste vist, der kan tænkes Tilfælde, hvor man kan stille sig noget anderledes. Hvis der bliver valgt ind i Folkethinget en Mand, som stiller sig paa lignende Maade, som vi nylig have haft Exempel paa i England, og som kommer herind med Had og Forbitrelse i Hjertet mod den Edsformular, som bliver forelagt ham, saa vil naturligvis Sagen stille sig anderledes; saa vil der være Nødvendighed overfor ham til at søge en anden Edsformular. Men selv der kan jeg ikke undlade at fremhæve, at ogsaa denne Mand jo lige overfor de Banfælgeligheder, som mødte ham, erklærede tilsidst, at han i sig ikke havde Noget imod at benytte den almindelige gængse Formular. Men om altsaa det end kunde tænkes, at der kan møde Banfælgeligheder

saaledes som her fra den Sværgendes Side, tror jeg dog, at det er Noget, som der ingen Grund er til at tage særligt Hensyn til, og dette finder jeg bestyrket i, at der ikke hidtil i Pragis er mødt nogen Banfælgelighed fra den Side. Nei, den Side, hvorfra Banfælgeligheden er reist, er en helt anden, nemlig fra det religiøse Samskunds Side, fra hvis Lære Formularen er laant. Der er gjort den Indvending, at man har sagt: Det er Uret mod os, at Staten bruger vore Ceremonier, bruger vore hellige Ord til Foretagelse af borgerlige Handlinger overfor Folk, som ikke erkjende disse Ord's hellige Betydning saaledes som vi. Man har sagt: Det er Uret mod vor Lære og mod os som Medlemmer af denne Menighed, at vore hellige Ord blive benyttede til Folk udenfor Menigheden. Det er i Virkeligheden det samme Grundlag for den Opposition, som er reist. Men dertil siger jeg: Det er vist temmeligt nyt at se Sagen fra den Side. Det er ikke fra den Side, at Religionerne i Historien pleie at optræde. Tvertimod, der ser man det Omvendte, at det enkelte Trossamskud med Ald og Sværb, med Baal og Brand søger at tvinge anderledes Tænkende ind under samme Former. Det er ganste vist en anden Maade at lase Maffabæerne paa, end man pleier, men jeg vil for mit Vedkommende dertil sige, at det paa den anden Side dog er en Jøelse, som er meget forstaalig, og som man ikke saadan uden Videre kan afvise. Jeg anser det for et betydeligt Fremstrid, at de religiøse Samskud nu stille sig saaledes, at de, istedetfor at paatvinge Andre deres Anskuelse, gjøre gjældende, at de ikke ville have Andre end dem, de ere sikre paa. Dette, tror jeg, er et meget sandere og meget fuldkomnere Standpunkt, og jeg er altsaa saa langt fra som Nogen at ville endog blot tænke, at dette skulde være grundet i Hykleri eller Jarskæisme eller Sligt, at jeg tvertimod vil sige, at det forekommer mig at være en i og for sig naturlig og berettiget Jøelse. Men dette ville vi jo være komne ud over. Hvis vi for Rigsdagseden fik en Form, som var frigjort fra Konfession, saa vilde denne Indvending ikke kunne blive gjort gjældende fra nogen Konfessions Side, at denne Konfessions hellige Ord blev benyttede paa anden Maade end den, der stemmer med den paagjældende Religion. Altsaa, jeg kan ikke negte, at selv fra den høitærede Justitsministers Udgangspunkt, uagtet det ikke stemmer med, hvad jeg anser for det Bedste, idet jeg holder paa den rent borgerlige Ed som den, der er mest tjenlig i vort Samskud, ser jeg ikke bedre, end at der vil kunne gøres et Fremstrid ogsaa ud fra dette Grundlag. Jeg tror, at, hvis der i Thinget havde været Enstemmighed for at søre denne Form igjennem, vilde et saadant almindeligt Onste have øvet et saadant